

Zhodnocení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21.11.1989, sp. zn. Cpj 38/89, ECLI:CZ:NS:1989:CPJ.38.1989.1

Číslo: 19/1990

Právní věta: K některým otázkám řízení a rozhodování o dědictví podle ustanovení notářského řádu /1/, která byla změněna ustanoveními zákona č. 134/1982 Sb.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 21.11.1989

Spisová značka: Cpj 38/89

Číslo rozhodnutí: 19

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Zhodnocení

Hesla: Bezpodílové spoluvlastnictví manželů, Dědění, Družstvo stavební bytové, Notářství, Notářství státní, Řízení před státním notářstvím, Smlouva o vkladu

Předpisy: 95/1963 Sb. § 4

§ 17

§ 175

§ 18

§ 180

§ 28

§ 29

§ 33a

§ 34

§ 35

§ 37

§ 41 40/1964 Sb. § 149

§ 496

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

1. Zjišťování majetku zůstavitele

V stanovení § 33a odst. 1 not. ř. je účastníkům řízení před státním notářstvím uložena povinnost přispět státnímu notářství pravdivými a úplnými údaji ke spolehlivému zjištění skutečného stavu věci. Tím byla zvýrazněna povinnost státních notářství (v souladu se zásadou materiální pravdy vyjádřenou v ustanovení § 4 odst. 1 not. ř.) zjišťovat zůstavitelův majetek a nespoléhat se jen na údaje účastníků.

Základními prostředky pro zjištění majetku zůstavitele jsou údaje účastníků. Jde-li o movitost a nejsou-li mezi dědici rozpory, jsou jejich údaje zpravidla výlučnými prostředky pro zjištění rozsahu i ceny takového majetku; např. ohledně ceny osobních automobilů však státní notářství vyžadují znalecký posudek. Vlastnil-li zůstavitel nemovitosti, vyžadují státní notářství výpisy z evidence nemovitostí, listiny o nabytí nemovitostí zůstavitelem a znalecké posudky, které zpravidla opatřují účastníci, popřípadě některý z nich.

Jestliže zůstavitel vlastnil rekreační chatu či jiný rekreační objekt, je chybné, jestliže státní notářství nezjišťují, kdo je vlastníkem vnitřního zařízení těchto objektů.

Shodné údaje účastníků nezbavují státní notářství povinnosti přešetřit tyto údaje, aby tak mělo spolehlivý podklad pro zařazení např. dluhů zůstavitele do soupisu jeho majetku.

Např. ve věci sp. zn. D 317/87 státního notářství v Náchodě byl zařazen dluh zůstavitele vůči bratrovi ve výši 19 000 Kčs do pasív dědictví bez jakéhokoli přešetření.

Je nedostatkem, jestliže nejsou opatřeny podklady pro posouzení toho, zda pozůstalý manžel se zůstavitelem byli společnými členy stavebního bytového družstva. Dotazy státních notářství se zpravidla omezují jen na výši zůstatkové hodnoty členského podílu ke dni úmrtí zůstavitele a není řádně zjišťováno, kdy byl členský podíl zaplacen, kdy zůstavitel s pozůstalým manželem uzavřeli manželství a kdy převzali byt (a někdy i garáž) do užívání.

Státní notářství obvykle provádějí v nekonfliktních případech jen šetření k objasnění skutkového stavu věci v souladu s ustanovením § 25 odst. 2 jednacího řádu pro státní notářství. 2) Podle tohoto ustanovení státního notářství provádí uvedené šetření a teprve, když se odchylují výsledky tohoto šetření od údajů účastníků, seznámí je státní notářství s těmito výsledky a vyzve je k vyjádření, popřípadě provede ve věci dokazování.

Podle ustanovení § 33a odst. 2 not. ř. peněžní organizace podávají státnímu notářství řízení o dědictví na jeho dotaz zprávy o vkladech, je-li jim známo, že vklad náleží zůstaviteli. Zejména u jednatelství státních spořitelen tyto skutečnosti jsou často známy, avšak státní spořitelny podávají zprávy jen tehdy, jsou-li v dotazu uvedeny úplné údaje potřebné ke zjištění vkladu (§ 33a odst. 2 not. ř.). Česká státní spořitelna, generální ředitelství v Praze, k tomu sdělila, že s ohledem na anonymitu vkladů (§ 9 zákona č. 72/1967 Sb.) a na zásady zřizování k dispozici s vkladovými účty (ve smyslu ustanovení hlavy desáté občanského zákoníku a vyhlášky č. 47/1964 Sb.) lze mít za nepochybné, kdo je vkladatelem (že vklad náležel zůstaviteli) pouze u vkladů na vkladních knížkách na jméno, sporožirových a běžných účtech, které zní na skutečné (spořitelnou podle průkazu totožnosti ověřované) jméno vkladatele.

U vkladních knížek na doručitele, kdy skutečná totožnost vkladatele není spořitelnou ani po vzniku vkladového vztahu ověřována, je vkladatele nutno v daném okamžiku považovat předložitele vkladní knížky. Přitom se zřetelem na ustanovení § 330 odst. 2 o. z. a § 7 vyhlášky č. 47/1964 Sb. a na možnost převody oprávnění z tohoto vkladového vztahu plynoucího pouhým odevzdáním takové vkladní knížky lze mít osobu vkladatele za nepochybnou pouze v okamžiku předložení vkladní knížky. Nelze opomenout ani skutečnost, že vzhledem k anonymitě vkladů, projevující se mimo jiné právě neověřováním totožnosti vkladatelů u vkladních knížek na doručitele, nemůže být ani jméno uvedené v názvu vkladní knížky průkazem toho, že vkladní knížka náležela zůstaviteli téhož jména.

Vzhledem k tomu, že může spořitelna podávat zprávy o vkladech na vkladních knížkách na doručitele pouze tehdy, je-li vkladní knížka státním notářstvím identifikována; je pak na státním notářství, nikoli na spořitelně, rozhodnout, zda vklad na takové vkladní knížce náležel zůstaviteli. K tomuto sdělení je třeba dodat, že zůstává nedotčeno ustanovení § 57 odst. 3 jednacího řádu pro státní notářství, i když

získané poznatky ukazují, že šetření o vkladu bude jen výjimečně úspěšné.

Lze konstatovat, že ustanovení § 33a not. ř. nepřineslo kvalitativně nový přístup státních notářství k zjišťování zůstavitelova majetku.

2. Zjišťování dědického práva

Státní notářství u zákonných dědiců neprověřují jejich vztah k zůstaviteli vyjma dědického práva spolužijících osob. Ze spisů je patrné, že totožnost zákonných dědiců zjišťují z občanských průkazů, ale není z nich patrné, že by státní notářství současně prověřovala příbuzenský vztah k zůstaviteli. Spokojují se jen s údaji dědiců. V některých případech vyžadují doklad o osvojeneckém vztahu.

Vyskytují se případy, kdy dědic byl zatajen, zejména jde-li o děti narozené mimo manželství; i to je důsledkem nedostatků v řádném zjištění okruhu dědiců. Řádnému zjištění okruhu dědiců je třeba věnovat pozornost.

Např. až Nejvyšší soud ČR pod sp. zn. 4 Cz 58/87 v rámci šetření pro porušení zákona zjistil, že zůstavitel podle postupní smlouvy převáděl na svou dceru a jejího manžela pozemkovou parcelu. Státní notářství však vycházelo jen z údajů pozůstalé manželky a jednalo s ní jako s jedinou dědičkou i tohoto majetku.

V řadě případů státní notářství již při předběžném šetření vydají plné moci přítomnému účastníku, který pak ostatní dědice zastupuje, takže ani v těchto případech nemá státní notářství řádně prověřen okruh dědiců.

K tomu je třeba uvést, že jde-li o více dědiců, lze se zpravidla spokojit s jejich údaji o jejich vztahu k zůstaviteli. Jde-li však o jediného dědice ze zákona, musí státní notářství příbuzenský vztah ověřit z listinných dokladů např. z občanského průkazu, v němž jsou potřebné údaje zaznamenány (údaje o manželovi, rodičích, nezletilých dětech).

3. Vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví s pozůstalým manželem

Státní notářství zjišťují společný majetek zůstavitelům s pozůstalým manželem stejnými prostředky jako jeho ostatní majetek.

Rozhodnutí o obecné ceně majetku o bezpodílovém spoluvlastnictví zůstavitele a pozůstalého manžela i o určení, co z tohoto majetku patří do dědictví a co patří pozůstalému manželovi, jsou vyhlašována ústně a nejsou písemně vyhotovována. Účastníci se zpravidla vzdávají opravných prostředků a nežadají písemné vyhotovení rozhodnutí.

V těch případech, kdy předmětem vypořádání je nemovitost, měla by být rozhodnutí písemně vyhotovována a doručována účastníkům, protože rozhodnutí státního notářství je dokladem o způsobu nabytí nemovitosti.

K pochybením, popřípadě k nejasnostem, dochází při formulaci nároků z vypořádání. Lze souhlasit s tím, že je třeba používat výrazů „dluh“ nebo „pohledávka“ a nikoli pouze „částka“ nebo „hotovost“ apod. Jestliže podíly vyrovnávají v penězích, je vhodné určit, že „do dědictví patří pohledávka pozůstalého manžela ve výši“ nebo že „do dědictví patří dluh vůči pozůstalému manželovi“.

V rozhodnutí podle ustanovení § 34 not. ř. není státním notářstvím ukládána povinnost peněžitou částku sloužící k vyrovnání podílu zaplatit a není stanovena lhůta, do kdy se tak má stát. Je neurčitý např. výrok „do dědictví se přikazuje veškerý majetek a pozůstalému manželovi pohledávka za dědictvím ve výši odpovídající hodnotě poloviny majetku“.

Přetrvává také nesprávná praxe, že společné dluhy jsou do pasív zařazovány v plné výši nebo naopak výlučný dluh jednoho z manželů je považován za společný dluh. Správný postup již vyložil Rozbor o zhodnocení notářské praxe v řízení o dědictví a v řízení o registraci smluv, [Pls 1/67](#), bývalého Nejvyššího soudu, uveřejněný ve Sborníku I Nejvyššího soudu ČSR, SEVT Praha, 1974, na str. 531. 3)

4. Vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví s bývalým manželem

Státní notářství správně přibírají bývalého manžela jako účastníka řízení do doby, než se vyřeší, co z bezpodílového spoluvlastnictví, které dosud nebylo vypořádáno, patří do dědictví a co bývalému manželovi, a to postupem podle ustanovení § 35 a § 37 not. ř.

Státní notářství nemůže v rámci pořizování soupisu aktiv a pasív dědictví a při určení obecné ceny majetku, výše dluhů a čisté hodnoty dědictví podle ustanovení § 35 a § 37 not. ř. připustit uzavření dohody mezi dědici a bývalým manželem. Při provádění soupisu je jistě namístě, když státní notářství vede účastníky řízení k tomu, aby nedocházelo mezi nimi k rozporům, a vede je ke shodným postojům, nemůže však připustit, aby uzavírali dohodu jako dvoustranný právní úkon. Totéž platí o ručení toho, co ze společného majetku připadne do dědictví; je jistě žádoucí, aby státní notářství přihlédlo k shodným návrhům na to, co zahrnout do dědictví a co ponechat bývalému manželovi, ale účastníci nemohou o tom uzavřít dohodu a státní notářství ani není shodnými návrhy vázáno.

Ve věci sp. zn. D 1105/87 státního notářství v Pardubicích rozvedený manžel předložil státnímu notářství ověřený opis dohody o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví s pozůstalou matkou jako jedinou dědičkou. Státní notářství nesprávně tuto dohodu rozhodnutím z 25. 9. 1987 schválilo.

Státní notářství někdy řádně nezjišťuje, kdy bylo manželství rozvedeno a zda došlo k vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů ještě za života zůstavitele, až již zčásti nebo zcela.

5. Společné členství ve stavebním bytovém družstvu zůstavitele s pozůstalým manželem

Podle ustanovení § 180 odst. 2, věta druhá, o. z. bylo-li právo na družstevní byt nabyto za trvání manželství, zůstává členem družstva pozůstalý manžel a jemu náleží členský podíl; k tomu přihlédne státní notářství při vypořádání mezi dědici a pozůstalým manželem. Z toho plyne, že ze zákona společné členství zaniká a pozůstalý manžel se stává jediným členem družstva a že k této skutečnosti přihlédne státní notářství při vypořádání mezi dědici a pozůstalým manželem.

Je proto nadbytečné rozhodovat o tom, že pozůstalý manžel zůstal jediným členem družstva. Nelze však vyloučit, že může být spornou skutečností mezi dědici, kdy bylo právo na družstevní byt nabyto; v tom případě by byl nutný postup podle ustanovení § 18 not. ř.

Jde tu o specifický přechod práv pro případ smrti mimo rámec řízení o dědictví. V řízení o dědictví je však třeba k tomuto přechodu práv přihlédnout, a to při vypořádání. Jestliže by bezprostředně po úmrtí zůstavitele zaniklo pozůstalému manželovi členství v družstvu, vznikl by mu za splnění dalších předpokladů nárok na výplatu zůstatkové hodnoty členského podílu. Tato částka vyjadřuje majetkovou hodnotu, o kterou se musí pozůstalý manžel s dědici vypořádat, tedy v podstatě o náhradu zůstatkové hodnoty, která by za určitých předpokladů byla pozůstalému manželovi ke dni úmrtí zůstavitele družstvem proplacena.

Pro vznik společného členství není rozhodující, z jakých prostředků byl členský podíl splacen, avšak pro vypořádání s dědici je tato skutečnost rozhodná. Je proto nezbytné zabývat se při vypořádání náhrady za zůstatkovou hodnotu tím, zda členský podíl byl zaplacen z výlučného majetku jednoho z manželů nebo ze společenských prostředků, popřípadě jakou měrou se na splacení podílel jeden z manželů zčásti ze svých prostředků.

Státní notářství někdy nezjišťují potřebné podklady pro posouzení toho, zda vůbec manželům vzniklo společné členství ve stavebním bytovém družstvu.

Při vypořádání používají různých výrazů např. zůstatková hodnota členského podílu připadá pozůstalému manželovi nebo že mu připadá členský podíl apod.

Je nutné spolehlivě zjistit, zda vzniklo společné členství, a pak teprve v rámci vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví (§ 34 not. ř.) přistoupit k vypořádání náhrady zůstatkové hodnoty. Předpokladem správného vypořádání je zjištění, z jakých prostředků byl členský podíl splacen. Jestliže byl členský podíl uhrazen z výlučných prostředků pozůstalého manžela, má pozůstalý manžel nárok při vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví na úhradu ve výši zůstatkové hodnoty členského podílu. Jestliže byl uhrazen z výlučných prostředků zůstavitele, pak musí pozůstalý manžel zaplatit do dědictví celou její náhradu. Jestliže bylo použito k splacení členského podílu společných prostředků alespoň zčásti, vypořádává se náhrada zůstatkové hodnoty obdobně jako jiný majetkový nárok, který je společný manželům.

Nesprávný byl postup státního notářství v Chebu ve věci sp. zn. D 1030/88. Zůstavitelka zemřela v roce 1988, manželství uzavřela v roce 1951. Ve zprávě stavebního bytového družstva bylo uvedeno, že hodnota členského podílu k bytu posledně užívaného zůstavitelkou činí částku 10 953 Kčs. Státní notářství jiné údaje neopatřilo a vypořádalo bezpodílové spoluvlastnictví ohledně náhrady za zůstatkovou hodnotu členského podílu ve stavebním bytovém družstvu tak, že „polovina členského podílu patří do dědictví a druhá polovina pozůstalému manželovi“.

6. Společné členství ve stavebním bytovém družstvu zůstavitele s bývalým manželem.

Jestliže manželství zůstavitele bylo rozvedeno a zůstavitel s bývalým manželem byli společnými členy stavebního bytového družstva, pak je třeba mít na zřeteli, že rozvod manželství není právní skutečností, na základě níž společné členství zaniká. Podle ustanovení § 177 odst. 2 o. z. se mohou rozvedení manželé dohodnout; jinak k návrhu jednoho z nich rozhodne soud, kdo z nich bude jako člen družstva byt dále užívat, a tím zanikne i společné členství rozvedených manželů v družstvu. Jestliže tímto způsobem nezankulo společné členství v družstvu, zanikne až smrtí jednoho z manželů (§ 496, § 180 odst. 2 o. z.). I v tomto případě je třeba náhradu zůstatkové hodnoty vypořádat. Stane se tak v rámci soupisu majetku zůstavitele a v rozhodnutí podle ustanovení § 37 not. ř., a to popřípadě i s dalším majetkem, který náležel do bezpodílového spoluvlastnictví a zůstal nevypořádan. Bývalý manžel je v této části účastníkem řízení o dědictví.

Nesprávně rozhodlo státní notářství v Karlových Varech ve věci sp. zn. 2 D 363/89. Zůstavitelka zemřela 19. 2. 1989, manželství bylo rozvedeno rozsudkem, který nabyl právní moci 3. 3. 1986. Do jejího úmrtí neuplynuly tři roky a nedošlo ani k dohodě či k rozhodnutí podle ustanovení § 177 odst. 2 o. z. Státní notářství proto mělo bezpodílové spoluvlastnictví s bývalým manželem vypořádat v rámci soupisu majetku zůstavitele a v rozhodnutí podle ustanovení § 37 not. ř.

Vyskytují se i pochybení v tom, že státní notářství vypořádá bezpodílové spoluvlastnictví s bývalým manželem, ačkoli v ještě za života zůstavitele byl podán návrh na jeho vypořádání u soudu, aniž byl návrh vzat zpět.

K těmto pochybením dochází přesto, že již v Rozboru o zhodnocení notářské praxe v řízení o dědictví a v řízení o registraci smluv, [Pls 1/67](#) bývalého Nejvyššího soudu 4) byl správný postup vysvětlen; ohledně účastenství bývalého manžela v řízení o dědictví a způsobu vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví novela notářského řádu nepřinesla žádnou změnu.

Je třeba dovodit, že právo vypořádat náhradu zůstatkové hodnoty je nutno považovat za „ostatní

právo manželům společné“ a že po uplynutí lhůty podle ustanovení § 149 odst. 4 o. z. platí domněnka předposlední věty odstavce 4 citovaného ustanovení a že tedy podíly obou manželů jsou stejné, jestliže členský podíl byl alespoň zčásti uhrazen ze společných prostředků manželů. Jestliže ho uhradil výlučně zůstavitel, poskytne celou náhradu do dědictví bývalý manžel.

Ve věci sp. zn. D 405/88 státního notářství v České Lípě zůstavitel zemřel 1. 5. 1988; jeho první manželství bylo rozvedeno v roce 1976. Zůstavitel s bývalou manželkou byli společnými členy stavebního bytového družstva; po rozvodu manželství nedošlo k vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví. Podle údajů bývalé manželky se zůstavitel po rozvodu odstěhoval, vzal s sebou veškeré bytové zařízení a ona sama užívá byt. Státní notářství vycházelo z toho, že na tento případ dopadá ustanovení § 149 odst. 4 o. z. a že tedy zůstatková hodnota náleží bývalé manželce a bytové zařízení zůstaviteli. Do aktiv dědictví proto zůstatková hodnota (náhrada) členského podílu nebyla zařazena a v rozhodnutí podle ustanovení § 37 not. ř. k ní nebylo přihlíženo. Rozhodnutí lze považovat za správné, jestliže tehdy došlo mlčky k vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví i k dohodě o tom, kdo z nich bude jako člen družstva byt užívat, i když šlo o nesprávný odkaz na ustanovení § 149 o. z. Jinak pokud jde o náhradu za zůstatkovou hodnotu by platilo, co bylo shora uvedeno. Movité věci, které zůstavitel výlučně užíval, by nabyly za svého života podle ustanovení § 149 odst. 4 o. z. do výlučného vlastnictví.

7. Případy rozhodování státních notářství podle ustanovení § 17 odst. 1 not. ř.

Podle ustanovení § 17 odst. 1 not. ř. státní notářství vydává rozhodnutí o věci samé anebo, o její části, jestliže je to nutné anebo účelné. O jiných otázkách vydává státní notářství rozhodnutí, jestliže to je třeba s ohledem na průběh nebo výsledky řízení.

Toto ustanovení upravuje postup při rozhodování o věci samé a o jiných otázkách. Ve věci samé vydává státní notářství jedno rozhodnutí (srov. § 40 odst. 1 not. ř.), popřípadě může rozhodnout jen o části věci, jestliže je to nutné nebo účelné. O jiných otázkách vydává rozhodnutí, jestliže je to potřebné za předpokladů uvedených v tomto ustanovení. V řízení o dědictví je rozhodnutím o věci samé určení podle ustanovení § 37 not. ř. a potvrzení o nabytí dědictví nebo rozhodnutí o jeho vypořádání (ať už schválením dohody nebo vypořádáním podle ustanovení § 39 odst. 3 not. ř.).

Vydat samostatné rozhodnutí jen podle ustanovení § 37 not. ř. je nutné v případech, v nichž má být schválena dohoda o vypořádání dědictví s nezletilým, neboť je třeba, aby před tím byla pravomocně určena čistá hodnota dědictví. Totéž platí, jde-li o dědice, jenž nemá plnou způsobilost k právním úkolům, popřípadě je-li třeba souhlas devizového orgánu. Např. v rozsudku Nejvyššího soudu ČSR sp. zn. 4 Cz 29/88 bylo vysvětleno, že nelze v těchto případech uzavřít dohodu nebo alespoň nemůže soud jednat o jejím schválení, dokud není pravomocně stanoveno, jaká je obecná cena majetku zůstavitele, výše pasív a čistá hodnota dědictví.

Ostatní případy jsou rozhodnutími vydanými o „jiných otázkách“, protože to bylo třeba s ohledem na průběh nebo výsledky řízení. Jde většinou o případy, kdy dědicové nepodali návrh podle ustanovení § 18 not. ř. a státní notářství se zabývalo tím, zda závěť je platná, nebo zda ten, kdo uplatňuje dědické právo, žil se zůstavitelem za předpokladů v zákoně stanovených.

Při rozhodování o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví zůstavitele a bývalého manžela nelze použití ustanovení § 17 odst. 1, věta poslední, not. ř. vyloučit. Šlo by v takovém rozhodnutí o vyřešení předběžné otázky, co z bezpodílového spoluvlastnictví zůstavitele a bývalého manžela patří do dědictví po zůstaviteli. Z toho pravomocného rozhodnutí by pak státní notářství vycházelo při zařazování aktiv a pasív do soupisu a na základě takto pořízeného soupisu by určilo podle ustanovení § 37 odst. 1 not. ř. obecnou cenu majetku zůstavitele, výši pasív a čistou cenu dědictví. Podle ustanovení § 17 odst. 1 not. ř. by nebylo možné rozhodnout o určení ceny jen ohledně části majetku

týkajícího se nevypořádaného bezpodílového spoluvlastnictví s bývalým manželem a pak ohledně zbývajících majetku výlučně zůstavitelova. Tomu brání smysl určení podle ustanovení § 37 odst. 1 not. ř. se zřetelem k ustanovení § 37 odst. 2 not. ř. a § 47 not. ř.

8. Rozhodnutí podle ustanovení § 41 not. ř.

Podle ustanovení § 41 not. ř. mohou dědici věci náležející do dědictví během řízení o dědictví prodat nebo učinit jiná opatření přesahující rámec obvyklého hospodaření jen se svolením státního notářství.

Zpravidla jde o prodej motorového vozidla, k němuž státní notářství dává svolení. Činí tak správně rozhodnutí, které písemně vyhotovují a proti němuž je přípustné odvolání.

Poznámky pod čarou:

- 1) zákona č. 95/1963 Sb. (jehož úplné znění se změnami a doplňky pod č. 72/1983 Sb.)
- 2) Jednací řád pro státní notářství byl vydán instrukcí ministerstva spravedlnosti ČSR z 31. 7. 1986 č. 203/86-OD, uveřejněnou v částce 5/1986 Sbírky instrukcí a sdělení ministerstva spravedlnosti ČSR; oznámení o jeho vydání viz v částce 27/1986 Sbírky zákonů. Ve Slovenské socialistické republice byl vydán Spravovací poriadok pre štátne notárstva instrukcí ministerstva spravedlnosti SSR z 20. 10. 1986 č. 4135/1985 - 50, uveřejněnou v částce 5/1986 Zbierky instrukcí a oznámení Ministerstva spravodlivosti SSR; oznámení o jeho vydání viz rovněž v částce 27/1986 Sbírky zákonů.
- 3) Tento sborník má název „Nejvyšší soud v občanském soudním řízení a řízení před státním notářstvím“.
- 4) Viz sborník I Nejvyššího soudu ČSSR, „Nejvyšší soud o občanském soudním řízení a o řízení před státním notářstvím“, SEVT, Praha 1974, str. 538